

**Načrtovanje in izvajanje aktivnosti za
preprečevanje prenosa okužbe z virusom
SARS-CoV-19 za izvajalce socialnovarstvenih
ustanov**

I. NAMEN

Navodila so namenjena vodstvu in vsemu osebju v socialnovarstvenih domovih, ki izvajajo aktivnosti zdravstvene nege in oskrbe za uporabnike, ki so v tem trenutku za prenos virusa SARS-CoV-2, ki povzroča COVID-19, najbolj ogrožena skupina.

Med ustanove, ki so jim navodila namenjena, sodijo domovi za starejše, posebni socialnovarstveni zavodi za odrasle, varstveni delovni centri (domsko varstvo) in centri za usposabljanje, delo in varstvo, ki zagotavljajo institucionalno oskrbo, zavodi za vzgojo in izobraževanje otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami in domovi za učence s posebnimi potrebami (v nadaljnjem besedilu: izvajalci).

Virus SARS-CoV-2, ki povzroča COVID-19, se med ljudmi širi kapljično lahko s tesnimi stiki ali preko onesnažene površine. Našli so ga tudi v blatu obolelih. Lahko je tudi v aerosolu v bližini okuženega uporabnika/pacienta. Virus SARS-CoV-2 v telo vstopa preko nosne, ustne sluznice in sluznice oči, lahko se širi tudi preko prebavil. Zato je treba dosledno upoštevati ukrepe za preprečevanja kapljične in kontaktne okužbe. Najbolj pomemben ukrep je dosledna higiena rok in higiena kašlja ter vzdrževanje razdalje med ljudmi (vsaj 1,5 m).

Za učinkovito izvajanje vseh ukrepov za preprečevanje prenosa COVID-19 je treba vzpostaviti pogoje, ki bodo zaposlenim omogočali nemoteno delo in posledično zmanjšali možnost pojava okužbe tako pri uporabnikih kot zaposlenih. Izvajalci morajo že pred pojavom okužb izvajati vse predpisane ukrepe za zmanjšanje možnosti prenosa. Ob pojavu okužbe COVID-19 pa morajo z vso odgovornostjo začeti izvajati vse priporočene aktivnosti.

Učinkovito načrtovanje in izvajanje načrta mora zagotavljati zmanjševanje negativnega vpliva in motenj, ki jih lahko povzroči SARS-CoV-2 na delo v neposrednem delovnem procesu. To bomo dosegli:

- z učinkovito organizacijo in koordinacijo celotnega delovanja zavoda;
- z oceno tveganja in usmeritev aktivnosti na tista področja, ki so bistvenega pomena za varno izvajanje zdravstvene nege in oskrbe za uporabnike:
 - izvajanje vseh aktivnosti za varno delo zaposlenih (zaščita in preprečitev širjenja okužbe med zaposlenimi in uporabniki),
 - usklajeni kadrovske načrti in urniki dela vseh zaposlenih tako v zdravstveni negi kot oskrbi,
 - pridobivanje kadrovskega virov (prostovoljstvo, druge oblike vključevanja zdravstveno-negovalnega kadra);
- z zagotavljanjem in izvajanjem varne zdravstvene nege in oskrbe;
- s takojšnjim usposabljanjem vseh zaposlenih o izvajanju vseh potrebnih ukrepov:
 - izolacija (organizacija prostorov – kohortna izolacija, izolacija posameznega uporabnika, ločevanje čisto-nečisto),
 - pravilna uporaba osebne varovalne opreme (v nadaljevanju OVO) celotnega osebja glede na tveganje za prenos okužbe;
- z vzpostavitvijo dobre notranje in zunanje komunikacije (svojci, lokalna skupnost, civilna zaščita, pristojni ministrstvi, javnost);
- z rednim vzdrževanjem opreme, čiščenjem in razkuževanjem prostorov z upoštevanjem potrebnih ukrepov za zmanjšanje prenosa virusa SARS-CoV-2 (odstranitev vseh pripomočkov, ki so v skupni uporabi, npr. solnice na mizah);
- z upoštevanjem navodil za pravilno pranje in vzdrževanje perila;
- z upoštevanjem navodil za postopke z umrlimi.

II. VODENJE IN KOORDINACIJA IZVAJANJA AKTIVNOSTI ZA PREPREČEVANJE PRENOSA OKUŽBE Z VIRUSOM SARS-COV-19

Načrtovanje organizacije dela v času epidemije COVID-19

Socialnovarstveni zavod mora delo organizirati na treh področjih:

- bivalni oddelki/enote/prostori za zdrave uporabnike,
- bivalni oddelki/enote/prostori za uporabnike s sumom na COVID-19,
- bivalni oddelki/enote/prostori za uporabnike, ki so pozitivni na COVID-19.

Delovno koordinacijska skupina oz. zadolžene osebe v primeru izbruha COVID-19, ki bo skrbela za koordinacijo vseh dejavnosti v času epidemije:

- odgovorna oseba izvajalca v socialnovarstvenem zavodu,
- zdravnik ambulate družinske medicine v socialnovarstvenem zavodu,
- odgovorni nosilec za področje zdravstvene nege oziroma od njega pooblaščen diplomirana medicinska sestra,
- specialist javnega zdravja področne enote Nacionalnega inštituta za javno zdravje,
- koordinator, imenovan s sklepom ministra,
- diplomirana medicinska sestra, imenovana s strani Zbornice zdravstvene in babiške nege Slovenije – Zveze strokovnih društev medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Slovenije.

Dodelitev zadolžitvev in odgovornosti v zavodu:

Direktor naj spremlja dogajanje na nacionalni ravni, po potrebi sprejema potrebne ukrepe in z njimi seznanja delovno koordinacijsko skupino, po potrebi prerazporeja zadolžitve znotraj skupine in sodeluje pri obveščanju vseh deležnikov procesa.

Najpomembnejše aktivnosti:

- identifikacija ključnih oseb glede na vodenje in potrebnega znanja za zagotavljanje delovanja,
- izobraževanje dodatnih kadrovskih virov, ki se bodo za potrebe obvladovanja koronavirusne bolezni vključevali v izvajanje storitev (usposabljanje in izobraževanje o izvajanju ukrepov potrebnih izolacij in uporaba osebne varovalne opreme (v nadaljnjem besedilu: OVO),
- priprava seznama s kontaktnimi podatki vseh zaposlenih v zavodu (pripravijo vodje služb).

Skrb za osebno varovalno opremo:

- OVO je v zavodu pod nadzorom in se izdaja glede na potrebe uporabnikov v bivalnih in izolacijskih enotah. V zavodu naj določi osebo za naročanje in pridobivanje OVO.

Načrt zaščite in ocena ogroženosti za ključno osebje, ki ostaja na delovnih mestih:

- najvišja stopnja ogroženosti – osebje, ki dela neposredno z uporabniki,
- zaščita za ostalo osebje – ozaveščenost o vzdrževanju ustrezne higiene in dosledno izvajanje ukrepov, higiena rok s poudarkom na razkuževanju rok.

Odgovorni nosilec za področje zdravstvene nege in vodje ostalih zaposlenih v zavodu skrbijo za razporejanje in nadomeščanje manjkajočih zaposlenih. Treba je oblikovati skupno listo zaposlenih, ki posamezni dan delajo na posamezni lokaciji (bivalnem oddelku). Delo mora organizirati na način, da zaposleni ne prehajajo iz bivalne enote, v kateri so uporabniki brez suma/okužbe, in bivalno enoto, kje so uporabniki s sumom ali z okužbo COVID-19.

Odgovorni nosilec za področje zdravstvene nege in ostali vodje skrbijo za komunikacijo s svojci in zakonitimi zastopniki uporabnikov.

Vzpostavitev in sodelovanje z drugimi deležniki zunaj ustanove:

**Načrtovanje in izvajanje aktivnosti za
preprečevanje prenosa okužbe z virusom
SARS-CoV-19 za izvajalce socialnovarstvenih
ustanov**

- V primeru večjega števila odsotnosti pri osebju je treba v najkrajšem možnem času zagotoviti nadomestne zaposlitve – v sodelovanju z regijskim koordinatorjem, civilno zaščito, Rdečim križem, Zbornico – Zvezo, Ministrstvom za zdravje RS.
- Povezava z Ministrstvom za zdravje (v nadaljevanju MZ) in Ministrstvo za delo, ... (v nadaljevanju MD), lokalnim občinskim vodstvom.

Informiranje in vključevanje osebja:

- informiranje o potrebnih ukrepih preprečevanja, možnosti nastanka in širjenje okužbe, vzpostavitev izolacijskih enot in drugi ukrepi za preprečevanje – navodila MZ in Nacionalnega inštituta za varovanje zdravja (v nadaljevanju NIJZ), Zbornice – Zveze, preko maila in drugih elektronskih medijev (spletna stran, FB);
- učenje pravilne uporabe osebne varovalne opreme, lahko s pomočjo zdravstvenih strokovnjakov Zbornice – Zveze;
- osebju je treba dati navodilo, da v primeru, ko se pri njih pojavijo znaki akutne okužbe dihal (suh kašelj, visoka vročina, slabo počutje, glavobol), ostanejo doma (sporočijo po telefonu svojo odsotnost in se posvetujejo s svojim zdravnikom, oz. da upoštevajo navodila NIJZ). V primeru, da zaposleni pride na delo z opisanimi simptomi, ga mora vodja, ki simptome opazi, nemudoma poslati v izolacijo, da se takoj posvetuje z zdravnikom (vnaprej določen prostor ali domov);
- osebje je treba opozarjati, da se ne dotikajo obraza, nosu, oči;
- občasni timski sestanki z namenom obveščanja zaposlenih (z upoštevanjem razdalje med posamezniki vsaj 1,5 m), v primeru suma ali okužbe s COVID-19 se skupni sestanki ukinejo in se za obveščanja uporablja druga sodobna tehnologija (telefoni, Skyp).

Ključne in nepogrešljive aktivnosti za zagotavljanje normalnega delovnega procesa in določanje prioritete v vseh delovnih enotah zavoda:

- prepoved obiskov, razen v izjemnih primerih za krajši čas ena zdrava oseba (pri umirajočem uporabniku);
- ukinitve vseh skupnih druženj uporabnikov (prireditve, skupni obroki v jedilnici);
- osebje ne sme na letni dopust ali izkoristiti proste dni;
- osebje mora biti dosegljivo po telefonu;
- vključevanje nadomestnega kadra (študenti, upokojeanci, prostovoljci).

III. RAZPOREJANJE ZAPOSLENIH V ČASU EPIDEMIJE COVID-19

V primeru suma ali pri okužbi osebja ali uporabnika je treba delo organizirati tako, da bo z obolelo osebo imelo stik čim manjše število zaposlenih (preprečitev izpada osebja), osebje naj ne prehaja z delovišča na delovišče.

Prednostni ukrepi, ki jih mora zavod zagotoviti:

- identifikacija ključnih in nepogrešljivih aktivnosti za zagotavljanje normalnega poteka dela;
- načrtovanje zdravstvene nege in oskrbe uporabnikov:
 - vzdrževanje osebne higiene uporabnikov po obstoječih merilih,
 - zagotovitev prehrane, razdelitev hrane (v primeru suma ali okužbe na COVID-19 v uporabnikovi sobi) in hranjenje;
- skupne aktivnosti se organizirajo v manjših skupinah oz. se v primeru suma ali okužbe COVID-9 odpovedo;
- zagotavljanje nemotenega delovanja servisnih storitev;
- zagotavljanje ustreznega prezračevanja in vzdrževanje ustrezne mikroklimе.

Na osnovi prepoznanih aktivnosti sledi načrtovanje delovnih timov:

- definiranje delovnih timov (zdravstvena nega in oskrba, vzdrževanje in čiščenje prostorov) na bivalno enoto, ki se kot stalni timi menjajo pri oskrbi uporabnikov;

- v primeru prisotnosti COVID-19 med uporabniki je treba delo organizirati na način, da zaposleni ne prehajajo med zdravimi uporabniki in uporabniki s sumom/uporabniki pozitivnimi na COVID-19 v vseh delovnih izmenah (da osebje ne prehaja);
- v primeru izpada večjega števila zaposlenih se delo organizira tako, da bo enakomerno pokrito v vseh delovnih izmen z ustrezno kadrovsko zasedbo (nedeljsko delo – izmena traja 12 ur);
- v primeru nujne menjave na drugo bivalno enoto:
 - menjava se vedno izvede z odobritvijo vodje (timski vodja, odgovorni nosilec za področje zdravstvene nege),
 - menjava se izvede izključno za izvajanje zdravstvene nege in oskrbe pri uporabnikih in ob tem je treba upoštevati vse potrebne ukrepe (standardni higienski ukrepi in drugi izolacijski ukrepi);
- delovni terapevti, fizioterapevti morajo biti stalno dodeljeni enemu timu v tisti bivalni enoti, ki potrebuje največ oskrbe;
- zagotoviti, da osebje ne prehaja iz tima v tim;
- v primeru izolacije (posamezna ali kohortna) zagotoviti stalen tim, ki nima stika z ostalimi zaposlenimi in uporabniki;
- predaje službe naj ne potekajo osebno, temveč pisno, za prenos informacij o uporabniku med člani tima uporabljajte sodobne informacijsko-komunikacijske tehnologije oziroma sestanke imejte v prostoru (ki bo predhodno prezračen) s čim manj ljudmi, ki naj bodo med sabo oddaljeni vsaj 1,5 metra;
- za uporabnike v izolaciji je treba zagotoviti ločene medicinske pripomočke – bodite pozorni, da se predmeti iz prostorov izolacije ne prenašajo v druge prostore (npr. dozirniki za zdravila, merilniki krvnega tlaka ipd. – upoštevanje ukrepov kontaktne izolacije);
- odvoz perila in odpadkov – določene naj bodo stalne osebe;
- če je le mogoče, zagotovite, da imajo timi ločene/časovno zamaknjene čase za preoblačenje v garderobah; tudi prihod in odhod timov naj bosta ločena, pomembno je predvsem, da se ne srečujejo ekipe, ki skrbijo za zdrave, in ekipe, ki skrbijo za okužene ali s sumom na okužbo;
- odmori naj ima osebje ločeno in s časovnim zamikom;
- med odmori naj se osebje ne druži;
- razpored dela v kuhinji in v pralnici je treba prilagoditi tako, da se ti timi po možnosti fizično ne srečujejo (garderobe, odmori itd.);
- za komunikacijo med enotami je treba izključno uporabljati telefon in če je možno Skype;
- sestanki, ki potekajo na ravni več bivalnih enot, morajo potekati izključno po telefonu ali Skypu;
- opozorilo zaposlenim, da naj se ne vozijo skupaj na delo v enem avtomobilu.

IV. DRUGI POMEMBNI UKREPI V ČASU EPIDEMIJE COVID-19

Osebna urejenost:

Cilj osebne urejenosti je predvsem preprečiti prenos okužbe, preprečiti poškodbe uporabnikov in zagotoviti urejenost zaposlenih. Delovna obleka je vedno čista in dnevno sveža, mora biti na preklop, da si je osebje ne slači preko obraza.

- Med delom osebju ni dovoljeno preko delovne obleke nositi vrhnjih oblačil, ravno tako ni dovoljeno pod delovno obleko nositi oblačil, katerih deli segajo čez rokave delovne obleke.
- Zaposleni v zdravstvu, ki sodelujejo v oskrbi uporabnika, morajo ob prihodu na delo odstraniti nakit (prstani, ročna ura, zapestnice, veliki, viseči uhani). S tem omogočimo pravilno umivanje in razkuževanje rok in zmanjšamo možnost okužbe.
- Dolgi lasje morajo biti speti. Z nenehnim odstranjevanjem las z obraza kontaminiramo roke ali rokavice in obratno. Pri moških naj bo brada pristrizena in urejena. Brada lahko onemogoča pravilno uporabo zaščitne maske.
- Očal z dioptrijo ne odlagamo na delovno površino ali drugo izpostavljeno površino.
- Pripomočkov za delo (stetoskop, škarje, žilno prevezo) ne nosimo v žepih ali okrog vratu, ampak je to pripravljeno na tasah. Po uporabi pripomočke razkužimo z razkužilnimi robčki. V žepih ne nosimo pisal (pripravimo mesto,

**Načrtovanje in izvajanje aktivnosti za
preprečevanje prenosa okužbe z virusom
SARS-CoV-19 za izvajalce socialnovarstvenih
ustanov**

Številka dokumenta:	UČE ND 06
Stran od strani:	5/10
Velja od:	28.3. 2020
Izdaja:	28. 3. 2020

kjer bomo izvedli zapis) in osebnih mobitelov (odložimo na varno mesto – omarica). Tipkovnico pred začetkom dela očistimo z razkužilnim sredstvom v vsaki delovni izmeni, prav tako si po uporabi tipkovnice razkužimo roke.

- Med delovnim procesom ne uporabljamo osebnih mobilnih telefonov ali drugih osebnih informacijsko-komunikacijskih naprav.
- Nohti na rokah morajo biti kratko pristrženi, čisti in ne lakirani. Umazanija za nohti in razpokan lak predstavljata večje tveganje za okužbo in prenos mikroorganizmov. Pri umetnih nohtih higiena rok (umivanje ali razkuževanje) ni dovolj učinkovita, mikrobi ostajajo na stikih med umetnim in naravnim nohtom oz. kožo.
- Pri delu ne uporabljamo osebnih dišav z močnim vonjem. Premočen vonj je lahko neprijeten pacientom in okolici. Ličenje naj bo nevpadljivo.
- Obutev naj bo udobna, varna, tiha. Za prostore izolacije mora biti zagotovljena druga zaščitna obutev (zaščitni čevlji/natikači, ki jih lahko razkužimo oz. se lahko perejo v termodezinfektorju).
- Identifikacijsko priponko namestimo na način, da ne bo prišla v neposredni stik z uporabnikom – zgornji del uniforme (prsni žep ali ovrtnik).
- V času epidemije se osebje ne sme družiti (malica, skupna kava ...).
- Treba je zagotoviti spremljanje zdravstvenega stanja pri zaposlenih (in epidemiološke situacije v njihovi družini). Zaposleni vodijo evidenco skladno z dopisom Ministrstva za zdravje št. 165-7/2020/270 z dne 25. 3. 2020. Zaposleni naj si sami merijo telesno temperaturo tik pred prihodom na delo in ob odstopanju v povezavi z zdravstvenim stanjem obveščajo dogovorjeno odgovorno osebo izvajalca ter se do razjasnitve stanja ne vključujejo v proces dela. Osebje naj se ozavesti o njihovi soodgovornosti in tveganju prenosa COVID-19 na sodelavce in uporabnike.

Ključne aktivnosti, ki jih je treba izvajati v okviru posamezne službe /dejavnosti:

V zdravstveno-negovalni službi:

- Dosledno izvajanje vseh potrebnih standardnih higienskih ukrepov in uporaba načel standardne, kapljične in kontaktne izolacije (poudarek na razkuževanje rok, uporabi zaščitne maske, zaščitnih rokavic, zaščitne obleke, zaščite za oči) (<https://www.zbornica-zveza.si/wp-content/uploads/2020/03/UČE-ND-04-Priporočila-za-preprečevanje-prenosa-okužbe-z-virusom-COVID-19-za-socialne-zavode.pdf>).
- Zdravnik ambulante družinske medicine v socialnovarstvenem zavodu in odgovorni nosilec za področje zdravstvene nege oziroma od njega pooblaščen diplomirana medicinska sestra pripravita načrt zdravstvene obravnave oziroma zdravstvene nege za vsakega uporabnika v socialnem zavodu, pri čemer je izhodišče Algoritem ukrepanja za oceno stabilnosti napredovale, neozdravljive kronične bolezni, ki ga je izdalo Ministrstvo za zdravje.
- Pomembno je sodelovanje z zdravstvenim domom, ki ima v zavodu splošno ambulanto (določitev spremenjene komunikacije npr. antikoagulantne ambulante ...) in dogovor o načinu zagotavljanja materiala v splošni ambulanti.
- Zagotavljanje in izvajanje življenjskih aktivnosti pri uporabnikih:
 - izvajanje osebne higiene (jutranja in večerna nega, anogenitalna nega pri uporabnikih, ki to potrebujejo, izvajanje kopeli, menjava inkontinenčnih pripomočkov);
 - preoblačenje in slačenje;
 - hranjenje in vzdrževanje hidracije;
 - skrb za izločanje in odvajanje;
 - menjava lege položaja (obračanje, posedanje, hoja – upoštevanje izolacijskih ukrepov);
 - psihiatrična in psihična ter duhovna pomoč (v okviru možnosti, vključitev psihologov s terena, uporaba sodobnih elektronskih medijev – bogoslužje po TV ...);
 - osebje naj poskuša poskrbeti tudi za zadovoljevanje temeljnih življenjskih aktivnosti odnosov z ljudmi, komunikacije s svojci, pri čemer naj uporabljajo sodobne, informacijsko podprte načine komunikacije (telefonski pogovor, skype, messenger, viber ...). Pomembna je tudi zaposlitvena terapija in gibanje (fizioterapija naj poteka v uporabnikovi sobi ali v manjših skupinah).
- Izvajanje diagnostično terapevtskih posegov v nujnih primerih in po navodilu zdravnika.
- Uporabniku ob sumu na SARS-CoV-2 namestimo zaščitno masko, če je to možno (osebe z demenco in drugačni zadržki).

V prehranski službi:

- zagotavljanje prehrane in pri tem upoštevanje doslednega izvajanja standardnih higienskih ukrepov — čiščenje, razkuževanje po načelih HACCP, uporaba zaščitne opreme (kapa); poudarek na razkuževanje rok, uporabi zaščitne maske (v primerih stika z uporabniki) v primeru suma na SARS-CoV-2 ali okužbe COVID-19 zaposleni ostane doma.

V servisni dejavnosti:

- dosledno izvajanje standardnih higienskih ukrepov – uporaba načel standardne, kapljicne in kontaktne izolacije (poudarek na razkuževanju rok, uporabi zaščitne maske, zaščitnih rokavic, zaščitne obleke);
- zagotavljanje svežega perila;
- najnujnejših servisnih storitev.

V upravi:

- zagotavljanje najnujnejših opravil v upravi.

Odsotnost delavcev v podpornih službah

- V primeru odsotnosti delavcev tehnične službe velja:
 - en vzdrževalec mora biti dosegljiv po telefonu;
 - v primeru okvare strojev, ki bi lahko bistveno vplivali na zmanjšanje kakovosti storitev, pokličemo zunanje izvajalce (dosegljivost telefonskih števil);
 - dobava zdravil poteka po ustaljeni poti;
 - prevozi uporabnikov odpadejo, razen v primeru poslabšanja bolezni;
 - ostali prevozi potekajo po ustaljeni poti (npr. prevoz do pošte – prevzem in oddaja pošte);
 - odvoz odpadkov iz zdravstva poteka po ustaljeni poti.
- V primeru odsotnosti posameznega osebja npr. delavk v pralnici mora biti znan scenarij vključevanja alternativnega osebja.

V. OSEBNA VAROVALNA OPREMA**Higiena rok**

- Umivanje in razkuževanje rok – roke umijemo, kadar so vidno onesnažene z organskim ali anorganskim materialom. V vseh drugih primerih izvajamo razkuževanje rok (<https://www.nijz.si/sl/preprecevanje-okuzbe-z-virusom-sars-cov-2019>).

Zaščitni plašč

- Zaščitne halje osebje nosi za preprečevanje kontaminacije obleke in za zaščito kože pred telesnimi tekočinami in izločki uporabnika.
- Zaščitne halje/plašč osebje nosi takrat, ko neguje uporabnike z epidemiološko pomembnimi mikroorganizmi, da zmanjša možnost prenosa mikroorganizma z enega uporabnika na drugega. Osebje, ki prihaja v stik z uporabnikom, ki je okužen z virusom SARS-CoV-2, čez predpisano uniformo namesti vodoodporni plašč/kombinezon, ki ga lahko osebje v kohortni izolacijo uporablja več časa (npr. 3–4 ure). Osebje, oblečeno v osebno varovalno opremo, ne sme prehajati v čiste prostore (ambulante, pisarne, prostore za odmor ...). Kadar je možno, naj izvajalec zagotovi osebje, ki dela ob uporabniku z osebno varovalno opremo in t. i. čisto osebje, ki prej omenjenemu osebju nudi podporo od zunaj. Med izmeno se lahko vloge zamenjajo. Takih menjav naj bo minimalno in le v primeru, da so nujne. Če prihaja osebje v stik z različnimi uporabniki, si mora pred stikom z novim uporabnikom na obstoječi vodoodporni plašč/obleko obleči še zaščitni predpasnik ali plašč za enkratno uporabo. Po končanem stiku z uporabnikom predpasnik/zgornji plašč odvrže med infektivne odpadke, sname

rokavice, si razkuži roke in nadene nove rokavice. Osnovni namen plašča je zaščita osebja. Osebje naj se z obleko čim manj dotika uporabnika.

Pokrivalo za lase

Pokrivalo za lase se uporablja v izolacijski enoti ves čas. Pokrivalo mora biti nameščeno tako, da so lasje v celoti pokriti. Zamenjamo jo na koncu delovnega dne oz. ko zapustimo izolacijsko enoto.

Uporaba rokavic

- Za izvajanje postopkov in aktivnosti pri uporabnikih, ki niso okuženi z virusom SARS-CoV-2, uporabljamo preiskovalne rokavice v skladu z ustaljeno prakso (za enega uporabnika ene rokavice npr. za vstavljanje zobne proteze ene rokavice, za izvajanje osebne nege druge rokavice, rokavic ne razkužujemo in ne peremo).
- Za izvajanje postopkov in aktivnosti pri uporabnikih, ki so okuženi z virusom SARS-CoV-2, uporabljamo nitrilne rokavice s podaljškom AQL 0,65. Rokavice je treba zamenjati pri vsakim uporabniku. Med zamenjavo rokavic je treba roke vedno razkužiti.

Zaščitna maska

Z masko, ki prekriva usta in nos, preprečimo prenos virusa na sluznico nosu in ust.

Uporabljamo lahko več vrst mask:

- v okviru **standardnih higienskih ukrepov** osebje uporablja kirurško masko tipa IIR (vodoodbojna) s trakovi (lahko tudi z elastikami) pri uporabnikih, ki niso okuženi z virusom SARS-CoV-2, izvaja pa aktivnosti in posege, pri katerih se **pričakuje nastanek aerosola** (aspiracija dihalnih poti, preveza kroničnih razjed ...);
- masko FFP3 (ali FFP2) osebje uporablja pri stiku z uporabnikom, ki je okužen z virusom SARS-CoV-2, kadar izvajamo postopke, pri katerih nastaja aerosol.

Masko FFP3 osebje uporablja eno delovno izmeno (npr. 8 ur). Pred uporabo masko označi z imenom in priimkom. V primeru, da je maska mokra/umazana, jo je treba zavreči. Pred namestitvijo nove maske si mora osebje obvezno razkužiti roke. Med delovnim procesom, ko osebje maske ne potrebuje, jo sname z obraza in jo odloži tako, da si pri tem ne kontaminira rok in ne kontaminira notranje strani maske, odloži jo v ledvičko (priporoča se uporaba ledvičke za enkratno uporabo), ki jo predhodno obriše z alkoholnim robčkom. Masko zdravstveni delavec vedno odloži tako, da je z zunanjo stranjo obrnjena navzdol.

Zaščitna očala/vizir

Namenjena so zaščiti oči/očesne veznice pred vstopom virusa v telo:

- vizir za oči mora biti dovolj dolg in mora tesniti na čelu, lahko se uporabi tudi maska z vizirjem,
 - zaščitna očala naj bodo ob strani zaprta (priporočljiva so očala, ki tesnijo), okvir mora biti ustrezno ukrivljen, uporabljajo se pri izvajanju aktivnosti in postopkov, pri katerih nastaja aerosol, pri odvzemu vzorcev.
- Očala mora osebje po uporabi vedno razkužiti, uporabijo se lahko večkrat. Uporabi se razkužilo za površine, ki mora vsebovati več kot 62 % alkohola. Kontaktni čas delovanja mora biti najmanj 60 sekund. Po pretečenem kontaktnem času se očala temeljito očistijo s papirnato brisačko. Za razkuževanje se lahko uporabijo tudi ustrezni alkoholni robčki. Očala je mogoče tudi namakati v razkužilu za instrumente (upoštevanje kontaktnega časa), sledi spiranje z vodo in pranje v termodezinfektorju.

Bolniško perilo

Perilo, ki je bilo v stiku z uporabnikom, okuženim z virusom SARS-CoV-2, je treba oprati z običajnim pralnim praškom na več kot 62 °C. Bolniško perilo je treba transportirati in oprati na način, da preprečimo prenos mikroorganizmov na uporabnika, osebje in okolico. Treba je zagotoviti ločene poti transporta in ravnanja z umazanim in čistim perilom.

Posoda, jedilni pribor, kozarci

Glede posode, kozarcev in jedilnega pribora niso potrebni posebni ukrepi. Kombinacija vroče vode in pomivalnega sredstva, ki se uporablja v pomivalnih strojih, zadošča za ustrezno dekontaminacijo.

**Načrtovanje in izvajanje aktivnosti za
preprečevanje prenosa okužbe z virusom
SARS-CoV-19 za izvajalce socialnovarstvenih
ustanov**

Številka dokumenta:	UČE ND 06
Stran od strani:	8/10
Velja od:	28.3. 2020
Izdaja:	28. 3. 2020

Rutinsko in končno čiščenje izolacijskih prostorov

Izolacijsko enoto in okolico postelje z uporabnikom, ki je okužen z virusom SARS-CoV-2, čisti za to usposobljeno osebje. Pred vstopom v izolacijsko sobo/enoto mora osebje upoštevati vse potrebne ukrepe za uporabo osebne varovalne opreme. Poleg natančnega čiščenja je potrebna ustrezna dezinfekcija okolice postelje (ograje, mizice, vozička, omarice, kljuke, pipe) in celotnega prostora s sanitarijami. Čiščenje se izvaja vsaj 2-krat dnevno, o čemer je treba voditi z ustrezno evidenco.

Ravnanje z odpadki

Osebno varovalno opremo osebje po uporabi odvrže v koš za odpadke in z njimi ustanova ravna v skladu z Uredbo o ravnanju z odpadki, ki nastajajo pri opravljanju zdravstvene in veterinarske dejavnosti ter z njima povezanih raziskavah (Uradni list RS, št. 89/08).

Podrobnejša navodila in priporočila o izvajanju preprečevanje prenosa okužbe z virusom SARS-CoV-19 za izvajalce socialnovarstvenih ustanov je na povezavi: (<https://www.zbornica-zveza.si/wp-content/uploads/2020/03/UČE-ND-04-Priporočila-za-preprečevanje-prenosa-okužbe-z-virusom-COVID-19-za-socialne-zavode.pdf>).

Postopki z umrlimi, ki so imeli okužbo s COVID-19

https://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/uploaded/priporocila_postopanje_z_umrlimi_.pdf

NAJPOMEMBNEJŠE KRITIČNE TOČKE PRENOSA VIRUSA SARS-COV-2

Osebj

- higiena rok (brez nakita, prstriženi, negelirani nohti, umivanje rok, razkuževanje rok, uporaba rokavic, tehnika nedotikanja in nega rok),
- osebna urejenost (vsak dan čista delovna obleka, če je le mogoče naj se ne slači preko glave, umazano delovno obleko je potrebno odložiti v koš za perilo),
- lasje morajo biti čisti in urejeni. Daljši lasje morajo biti speti. Moška brada in brki morajo biti prstriženi na način, ki omogoča pravilno namestitev maske.
- v primeru uporabe zaščitnih mask FFP2 ali FFP3 brada ni dovoljena, ker sicer ni možno zagotoviti ustreznega tesnjenja maske.
- v žepu naj bodo le nujni pripomočki za delo, treba jih je redno čistiti z alkoholnimi robčki, mobilni telefon ne sodi v žep,
- dosledna uporaba osebne varovalne opreme (kirurška maska, FFP2 ali FFP3 maska v primeru, ko pri izvajanju aktivnosti nastaja aerosol – glede na tveganje, zaščitna halje/plašč /kombinezon, zaščitna kapa, nitrilne rokavice s podaljškom AQL 0,65),
- osebj se ne sme družiti (odpoved sestankov, predaje službe, odmori, časovni zamik prihoda v službo, malica, odhod iz službe...),
- ločiti osebj na tiste, ki bodo delali z bolnimi in tiste, ki bodo delali z zdravimi (ni prehajanja med zdravimi in uporabniki s sumom/uporabniki pozitivni na VIRUS SARS-COV-2 v vseh delovnih izmenah).

Uporabnik

- namestitev uporabnika s sumom/uporabnika pozitivnega na VIRUS SARS-COV-2v izolacijo/osamitev - kohortna ali individualna izolacije (kontaktna in kapljična), izolacijski prostori morajo biti ločeni od bivalnega dela/prostorov namenjenih zdravim uporabnikom,
- načrtovanje in izvajanje zdravstvene nege,
- psihična podpora.

Negovalni in drugi pripomočki in material

- iz izolacijske enote se brez predhodnega razkuževanja ne odnaša pripomočkov in aparaturo, ki so bili uporabljeni pri uporabniku (stetoskop, merilec za krvni tlak, glukometer, držala, vrči in umivalniki za umivanje),
- ravnanje z zdravili – če je le mogoče naj zdravila pripravi in razdeli ena oseba, razdelilnike za zdravila je treba redno čistiti in razkuževati, preden jih odnesejo iz izolacijske enote jih treba razkužiti,
- pripomočki za zdravstveno nego in oskrbo so pripravljene v izolacijski enoti za tekoči dan.

Vzdrževanje, čiščenje in razkuževanje prostorov – upoštevanje ukrepov in izvajati čiščenje glede na tveganje.

Ravnanje s smetmi – ločevanje odpadkov iz zdravstva od ostalih odpadkov.

**Načrtovanje in izvajanje aktivnosti za
preprečevanje prenosa okužbe z virusom
SARS-CoV-19 za izvajalce socialnovarstvenih
ustanov**

Več o osebni varovalni opremi najdete na tej spletni povezavi:

https://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/uploaded/tehnichni_dokument_osebna_varovalna_oprema_splet.pdf

<https://www.nijz.si/sl/koronavirus-zdravstveni-delavci#ocena-kolicinskih-potreb-po-osebni-varovalni-opremi-za-obravnavo-sumov-in-potrjenih-primerov-okuzbe-z-novim-koronavirusom>

Prikaz pravilne uporabe osebne varovalne opreme za zdravstvene delavce najdete na:

<https://www.nijz.si/sl/koronavirus-zdravstveni-delavci#prikaz-pravilne-uporabe-osebne-varovalne-opreme-za-zdravstvene-delavce>

Priporočila za zdravstvene delavce po izpostavitvi COVID-19 najdete na:

https://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/uploaded/ukrepanje_zdravstvenih_delavcev_ob_izpostavitvi_covid_19_12_3_2020_.pdf

Več informacij o novem koronavirusu na spletni strani Nacionalnega inštituta za javno zdravje:

<https://www.nijz.si/sl/pojav-novega-koronavirusa-2019-ncov>

Viri:

- Centers for Disease Control and Prevention (CDC). (2018). Pandemic planning: Recommended guidance for extended use and limited reuse of N95 filtering facepiece respirators in healthcare settings. Retrieved January [Accessed 23.3. 2020], from <https://www.cdc.gov/niosh/topics/hcwcontrols/recommendedguidanceextuse.html>
- Ribič, H. & Kramar, Z., 2016. *Preprečevanje okužb povezanih z zdravstvom*. Jesenice: Fakulteta za zdravstvo Jesenice
- <http://ecdc.europa.eu/en/publications/Publications/safe-use-of-ppe.pdf>
- http://www.cdc.gov/hicpac/pdf/guidelines/eic_in_HCF_03.pdf
- <https://www.nursingworld.org/practice-policy/work-environment/health-safety/disaster-preparedness/coronavirus/>
- World health organization (WHO), 2013. *The evidence for clean hands*. [online] World health organization available at: https://www.who.int/gpsc/country_work/en/
- Home care for patients with COVID-19 presenting with mild symptoms and management of their contacts: interim guidance. Geneva: World Health Organization; 2020 [Accessed 23.3. 2020],

Dokument so pripravili: Zdenka KRAMAR, Klavdija KOBAL STRAUS, Gabrijela VALENČIČ, Draga ŠTROMAJER, Anita PRELEC, Slavko BOLČEVIČ, Metka ŽITNIK